

DATUM
2017-02-16
ERT DATUM
2016-11-11

DIARIENR
2016/215-4
ER BETECKNING
S2016/06178/FS

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Ökad insyn i välfärden (SOU 2016:62)

Avstyrker förslaget att införa offentlighetsprincipen

Statskontoret avstyrker förslaget att införa offentlighetsprincipen hos privata aktörer som bedriver offentligt finansierad vård och omsorg, fristående förskolor och fritidshem samt vuxenutbildning.

Ambitionen att vidga öppenhet och insyn för allmänheten i de verksamheter som finansieras av skattemedel är tilltalande ur ett demokratiskt perspektiv. Det finns också ett värde i att villkoren för offentliga och privata utförare blir mer lika. Statskontoret anser dock att det utifrån den konsekvensanalys som utredaren presenterar inte går att dra slutsatsen att förslagen inte ökar administrationen för utförarna på ett onödigt sätt. I utredarens direktiv var den administrativa bördan för de privata aktörerna viktig att ta hänsyn till. Statskontoret bedömer de uppskattade merkostnaderna för de privata aktörerna som mycket osäkra och det saknas en utförlig analys av de privata aktörernas behov av ny kompetens och juridiskt stöd för att kunna hantera det komplicerade regelverket. Utredarens bedömning att inte undanta de minsta aktörerna från offentlighetsprincipen vilar också på ett otydligt resonemang.

I och med att Statskontoret avstyrker att införa offentlighetsprincipen blir förslaget att införa meddelarfrihet inte relevant att ta ställning till.

Osäkra uppskattningar av merkostnader för de privata aktörerna

Precis som utredaren själv pekar på anser Statskontoret att det finns en stor osäkerhet i uppskattningen av vilka merkostnader privata aktörer skulle komma att drabbas av om offentlighetsprincipen införs. Det är exempelvis mycket osäkert hur stor omfattningen av ärenden om utlämning och arkivering kan förväntas bli för såväl små som stora privata aktörer. Även aktörernas kostnader för att bygga upp och upprätthålla den kompetens som krävs bedömer vi baseras på ett mycket osäkert underlag. Vidare behandlar utredaren inte frågan om hur kostnadsökningarna ska finansieras: genom neddragning i verksamheterna eller från det offentliga i form av en högre ersättning för de köpta tjänsterna.

Saknas resonemang om behov av ny kompetens och juridiskt stöd

Regelverket kring offentlighet och sekretess är snårigt. Statskontoret finner det troligt att privata aktörer i alla storlekar kommer att behöva skaffa sig ny kompetens för kunna att hantera de krav som utredningens förslag kommer att innebära.

Vi konstaterar att utredaren inte närmare berör vilken juridisk och annan kompetens de privata aktörerna behöver ha om offentlighetsprincipen införs eller hur dessa behov ska tillgodoses. Inte heller behandlar utredaren hur de privata aktörernas behov av externt juridiskt stöd kan tillgodoses.

Otydligt resonemang kring undantag för små privata aktörer

Statskontoret anser att utredarens bedömning att små privata aktörer inte bör undantas från offentlighetsprincipen bygger på ett otydligt resonemang. Utredaren gör ingen analys av hur många privata aktörer som kan förväntas hamna i en situation att de vissa år kommer att omfattas av offentlighetsprincipen och andra år inte, om ett undantag skulle införas. Trots osäkerheten i de uppskattade kostnaderna landar utredaren i bedömningen att små privata aktörer borde kunna bära kostnaderna för offentlighetsprincipen.

Stor risk att privata aktörer inte kommer att kunna hantera regelverket

Sammanfattningsvis bedömer Statskontoret att det finns en överhängande risk för att de privata aktörerna inte kommer att kunna hantera det komplicerade regelverket. Utredarens jämförelse med införandet av offentlighetsprincipen i kommunala bolag haltar. Man kan anta att de privata aktörerna, i synnerhet de minsta, saknar den grundläggande förståelse för förvaltningsrätt som bör finnas i de bolagiserade kommunala verksamheterna.

Statskontoret bedömer sammantaget att det inte finns ett tillräckligt underlag för att dela utredarens bedömning att värdet att ge allmänheten större insyn i offentligt finansierad verksamhet väger tyngre än argumenten emot att införa offentlighetsprincipen. I och med att sekretessbestämmelserna ger så stora begränsningar i rätten till insyn för allmänheten bedömer vi att tillsynsmyndigheterna sannolikt kommer ha större reell betydelse för möjligheterna till insyn i verksamheterna.

Generaldirektör Ingvar Mattson har beslutat i detta ärende. Tf. utredningschef Annika Gustafsson och utredare Maria Karanta, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Ingvar Mattson

Maria Karanta